

към българския национален въпрос.¹² Козма Тричков активно участва в работата на Добродетелната дружина и е член на нейното настоятелство.

На 18 февруари 1867 г. Козма Тричков, страдащ от неизлечима болест, по собствените му думи, съставя своето завещание, воден от горещото си родолюбие и верен на схващанията си, че просвещението е един от пътищата за освобождението на поробенния български народ. "Като гледам, чи Отечеството ми България има голема нужда за умствено развитие, като българин, роден от родители българи, православни в гр. Вратца, ако и от малък да съм напустнал Отечеството си като ся отстраних, но понеже го обичах много, в сичкият си живот ся трудих за неговото благоденствие, вярвам, чи изпълнявам една от най-светите длъжности като ида в помощ на Отечеството си с малкия ми имот, когото посвещавам за умственото му развитие..."¹³ Собствената си къща в Букурещ той завещава на "училището във Враца, гдето съм ся родил, с условие... да приемат само годишния приход от Добродетелната дружина в Букурещ, под надзирателството и управлението на която ще бѣди този недвижим имот, без да има право некой да го продава или заложи". Показателно е, че дори оставените в полза на брат му Никола, живеещ в Сърбия и на неговите деца, 600 австрийски жълтици, в случай, че не са между живите, той вмениява да бъдат предоставени отново на училището във Враца.

В памет на баща си, Козма Тричков дарява на новосъграждащата се във Враца черква "Св. Николай" 300 австр. жълтици, а на останалите три черкви в града по 50 австр. жълтици.

Преживял съзнателния си живот в Букурещ и свързан пряко с българската емиграция в Румъния, Козма Тричков завещава 1000 австр. жълтици за въздигане на българска църква в румънската столица. Дарява 500 австр. жълтици за построяването на болница и училище в Търново, съобразно проектите на Добродетелната дружина, които той познава. За бъдещата дейност на Добродетелната дружина, като българин и член на нейното настоятелство, Козма Тричков предоставя 300 австр. жълтици. Оставил в наследство средства на близките си родственици, на прислужничката си, на своя позната в Букурещ, на руския консул в румънската столица и на епитропите за подпомагане на бедните той завършва завещанието си с изричното желание: "остатка на имота ми ще да ся предаде на Добродетелната дружина, като се даде под лихва или пък се купи с него едно здание, с прихода от които да ся поддържат на наука в странни места двама младежи българи, от които единът да бѣди от гр. Вратца с условие, чи като свършат науката да се върнат в Отечеството си, за да бъдат полезни на българския народ."¹⁴

Завещанието на Козма Тричков, дълбоко осмислено и ясно дефинирано е ярко свидетелство за един човешки живот, изцяло подчинен на общонародното благо. За изпълнители на последната му воля Козма Тричков оставя своите съотечественици, съмишленици и приятели г.г. Христо Георгиев, д-р Атанасович, д-р Н. Василияди, на които отдава пълното си доверие. Свидетели при съставянето на завещанието са Д. Гукулеску, Петър С. Кутев, Давид Тодоров (богат търговец от Враца, посетнешен член на щаба на Ботевата чета) и митрополит Панарет Рашев.